

Н. Ю. Силка,
бібліотекар 1-ї категорії
наукової бібліотеки ім. М. Максимовича

23 РОКИ НА СЛУЖБІ БІБЛІОТЕЧНІЙ СПРАВІ: СПОГАДИ ДИРЕКТОРА УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ КНИГОЗБІРНИ

Я була зарахована на посаду завідуючої бібліотеки Черкаського державного педагогічного інституту переводом із посади директора міської централізованої бібліотечної системи 17. 10. 1985 р.

На час мого приходу до бібліотеки ЧДП її книжковий фонд нараховував близько 400 тис. примірників книг та журналів. Штат – 30 осіб. Студенти та викладачі обслуговувалися на трьох абонементях, трьох читальних залах та двох бібліографічних кабінетах. Зусилля всього колективу було спрямовано на допомогу навчальному процесу та на виховну роботу серед студентства.

Відвідування бібліотеки у ті часи було надзвичайно інтенсивним. Біля кафедр видачі літератури постійно збиралися черги. Через таку перенавантаженість у бібліотекарів бракувало достатнього часу на роботу з фондами, гальмувався процес переведення книжкових фондів на нові таблиці ББК, які відповідали міжнародним стандартам.

Певний вихід було запропоновано на початку 1986 року через початок шифрування нових книжкових надходжень у відповідності до 4-х томних таблиць ББК для обласних бібліотек. З цією метою для відділів бібліотеки було розроблено і надруковано переводні таблиці.

Усю роботу з перешифрування книжкових фондів та каталогів доводилося вести паралельно з обслуговуванням читачів протягом декількох років.

Друге додаткове навантаження на колектив виникло через рік, коли згідно з розпорядженням ректора проф. Ф. Ф. Боєчка, у короткотерміновий період довелося перевозити абонемент філологічної літератури із

гуртожитку № 4 до гуртожитку № 5. Активну допомогу у цій справі надавали студенти факультету фізичного виховання.

Втретє форс-мажорна ситуація виникла 24 квітня 1990 року після пожежі в навчальному корпусі № 1. Згідно з рішенням ректорату бібліотеку з книжковим фондом сотні тисяч примірників, стелажі, меблі необхідно було перевезти та по-новому розмістити в корпусах на вулиці Воровського до 1 вересня 1990 року. У читальному залі на 175 місць розмістили книги центрального абонементу. Періодику попередніх років перевезли до великої аудиторії № 237 навчального корпусу № 3. Відділи комплектування, бібліографічний та кабінет завідуючої бібліотекою розмістили тимчасово у студентському гуртожитку № 5. У таких непристосованих умовах колектив бібліотеки пропрацював до літа 1991 року, після чого знову відбувся переїзд у новозбудований восьмиповерховий навчальний корпус, де було виділено 5 аудиторій під розміщення читального залу філологічної літератури, бібліографічного відділу та кабінету завідуючої бібліотекою.

Усі ці аудиторії довелося обставити новими меблями (стелажами, столами, стільцями, каталожними шафами).

Посаду директора я отримала лише у 1993 році.

Через 4 роки в аудиторії № 513 навчального корпусу № 1 було відкрито читальний зал історичної літератури і все повторилося знову: книги, меблі, каталоги тощо.

У 1995 році ЧДПІ набув статусу державного університету, з'явилися нові факультети, відповідно збільшилася і кількість читачів, книговидач, відвідувань у бібліотеці. Проаналізувавши кількісні показники роботи бібліотеки, я прийшла до висновку, що потрібно вирішувати питання про надання нашій бібліотеці 2-ї категорії з оплати праці. Писала доповідні записки ректорові, не раз ходила на особистий прийом, щоб переконати ректора видати відповідний наказ. Згодом бібліотекарі отримали новий статус.

На початку 2000 років назріла необхідність комп'ютеризації бібліотеки, але за ректора проф. Ф. Ф. Боєчка, вільних коштів не знаходилося. Лід зрушив, коли ректором став проф. А. І. Кузьмінський. Під час роботи на щорічній конференції бібліотекарів у м. Судак Автономної Республіки Крим, мені вдалося домовитися з розробниками бібліотечної комп'ютерної програми «ІРБІС» про придбання за півціни від її вартості. У червні 2002 року для бібліотеки ЧДУ було придбано повну версію «ІРБІС» і розпочався етап електронного каталогізування документів бібліотеки. Згодом, у липні 2002 року було створено відділ інформаційних технологій та автоматизації бібліотечних процесів.

На комп'ютерах комп'ютерного класу кафедри фізіології було введено 5800 назв документів (18750 примірників) нових надходжень та заведено перші літери А і Б карткового каталогу (ретроспектива).

Цього ж 2002 року ректорат вирішив перевести читальні зали з навчального корпусу № 1 до одноповерхової споруди (приміщення колишньої церковнопарафіяльної школи). Знову все пішло по новому колу: контроль за реконструкцією бібліотечного корпусу, придбання столів, стелажів, стільців, каталожних шаф, вентиляція, телефонізація, пожежна сигналізація тощо.

І все це завершилось у квітні 2003 року переїздом 3-х читальних залів, відділів бібліотеки, дирекції до відремонтованого та умебльованого бібліотечного корпусу.

Продовжувався і процес комп'ютеризації. Було придбано сервер, комп'ютери, принтери і ксерокси. З 2002 по 2008 рік було придбано 40 комп'ютерів: 27 для бібліотекарів та 13 для користувачів. Відповідно за цей період збільшився штат бібліотеки з 30 посад до 53. До штату було введено додатково 4 посади завідувачів відділами, 5 – завідувачів секторами, вчений секретар, фахівці інформаційних технологій, бібліотекарі.

Розпочався процес створення електронної бази журнальних статей та авторефератів дисертацій. Електронний каталог бібліотеки включав: каталог нових надходжень, реєстраційний каталог періодики, каталог аналітичного опису періодики та наукових збірників, каталог наукових робіт професорсько-викладацького складу ЧНУ, каталог законів та директивних матеріалів. Бібліотечний корпус було приєднано до мережі інтернет.

У 2003 році в студентському гуртожитку № 4 було звільнено кімнати під три читальні зали (природничих наук, економічних наук та авторефератів дисертацій) на 160 посадочних місць. У наступному 2004 році 250 квадратних метрів площі гуртожитку № 4 відремонтовано під абонемент художньої літератури та книгосховище абонементу. У 2005 році відкрито читальний зал № 5 періодичних видань у навчальному корпусі № 3 (Фото 1).

Видавнича діяльність бібліотеки розпочалася у 2003 році. Було налагоджено підготовку та оформлення покажчика нових надходжень літератури під назвою «Бібліотечний вісник», 1 раз у квартал виходила газета «Бібліотечні новини».

За ректорства проф. В. Т. Поліщука до штату бібліотеки було введено посаду вченого секретаря, в обов'язки якого у т. ч. входило створення бібліографічних покажчиків у серії «Бібліографія вчених ЧНУ». При моєму директорстві було надруковано 15 випусків таких покажчиків.

Вчений секретар писала наукові статті, готувала виступи. У т. ч. і за її допомоги, у вересні 2006 року разом із Міністерством освіти і науки України, Науковою бібліотекою імені М. Максимовича Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка на базі наукової бібліотеки ЧНУ було проведено нараду-семінар «Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів з реалізації програм гуманізації та гуманітаризації освіти та науки». У роботі семінару взяли участь директори та керівний склад бібліотек ВНЗ Київської зони. Упродовж роботи семінару

було заслухано низку доповідей, наскрізна тема яких полягала у зростанні ролі бібліотек ВНЗ у процесі еволюційного розвитку освіти та науки, розбудові бібліотечної справи. Робота семінару-наради пройшла на високому рівні (Фото 2).

В останній рік моєї роботи на посаді директора довелося ремонтувати та умеблювати читальний зал психолого-педагогічного напрямку № 6, де за іронією долі, я сьогодні працюю (Фото 3).

У ювілейній книзі, виданій до 90-річчя ЧНУ ім. Б. Хмельницького моя діяльність помістилася у двох реченнях: «З 1985 р. до 2008 р. бібліотеку очолювала висококваліфікований спеціаліст Н. Ю. Силка. Бібліотека під час її керівництва, незважаючи на складності об'єктивного характеру, набула статусу наукової (2003) і опинилася за більшістю показників на провідних позиціях серед бібліотечних установ ВНЗ України».

Натомість, підводячи підсумок своєї діяльності на посаді директора наукової бібліотеки, а до того – завідувача бібліотеки, я з гордістю можу сказати, що мені за 30 років вдалося зберегти і примножити згуртований колектив висококваліфікованих бібліотекарів, перевести бібліотеку до другої групи з оплати праці, при мені бібліотека отримала статус наукової. Книжкові фонди бібліотеки було переведено на нові таблиці ББК, додатково облаштовано 5 читальних залів, 1 абонемент, книгосховище дублетної літератури, сховище авторефератів дисертацій. Для бібліотеки було придбано комп'ютерну бібліотечну програму «ІРБІС» і розпочався етап електронної каталогізації документів. За 6 років було придбано 40 комп'ютерів, сервер, принтери і ксерокси, проведено інтернет, вперше розпочато активну видавничу діяльність.

Фото 1.
Читальний зал
Періодичних видань № 5,
2005 р.

Фото 2.
Семінар-нарада
директорів бібліотек ВНЗ
«Діяльність бібліотек вищих
навчальних закладів з
реалізації програм
гуманізації та гуманітаризації
освіти та науки», вересень
2006 р.

Фото 3.
Читальний зал
Психолого-педагогічних
наук № 6, 2008 р.